

Filozofická fakulta Univerzity Karlovy

Ústav etnologie

Náměstí Jana Palacha 2
116 42 Praha 1
Tel.: +420 221 619 622, 625
E-mail: ethno@ff.cuni.cz

POSUDEK VEDOUCÍHO BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Ludové léčitel'stvo severných Kysúc. Vývoj a dnešná existencia.

Lucia Krenželáková

FHS UK, Praha 2015, 48 s., přílohy

Problematika neformálně předávaných a jen částečně formalizovaných expresivních praktik, tradičním národopisně/etnografickým/*Volkskunde* diskurzem označovaných většinou za "lidové léčitelství" nikdy nepatřila k hlavním tématům českého i slovenského badatelského zájmu o (tradiční lidovou) kulturu venkova. Příčiny tohoto relativního nezájmu lze spatřovat jak v ideologickém nastavení tohoto diskurzu (střídavě idealizujícím a romantizujícím "venkovský lid" či naopak marginalizujícím témata spjatá s projevy religiozity či magického uchopování světa), tak i v relativně obtížném terénním uchopení těchto mnohdy značně skrytých, sociálně i kulturně často kontroverzně hodnocených a především velice složitě prezentovatelných praktik.

O to více je třeba uvítat bakalářskou práci Lucie Krenželákové, která se odvážíla toto komplikované téma, které mimochodem v podobě diskuse o etice terénního výzkumu kopaničářských bohů odstartovalo první seriózní debatu o výzkumných postupech domácích etnologických a antropologických věd po roce 1989 (zahájenou polemickým článkem kanadského antropologa českého původu Davida Z. Scheffela "Antropologie a etika ve východní Evropě", otištěným v periodiku *Národopisný věstník československý* 9/1992 na s: 3-10), znovu zpracovat.

Práce se zabývá fenoménem lidového léčitelství v oblasti severných Kysuc, tedy v prostředí, které z tohoto úhlu pohledu nedávno odborně zpracováno monografií Josefa Mareca z roku 2011; přínosem prezentovaného textu je tak především implicitní potvrzení celé řady jeho zjištění, které autorka verifikovala jak pomocí rozhovorů s dvojicí místních praktikujících žen, tak pomocí dotazníkového výzkumu, který si kladl za úkol zjistit rozšíření povědomí o současném lidovém léčitelství mezi jednotlivými generacemi. Práce jasně ukázala jak relativní vitalitu těchto praktik i v dnešní době, tak především přetrvávající povědomí o nich i mezi nejmladšími generacemi, pro které – stejně jako pro jejich předky – představuje "lidové léčitelství" nikoli alternativní, ale daleko spíše *paralelní* léčebný postup k oficiální medicíně. Právě tento "paralelismus", dle kterého je "lidové léčitelství" akceptovaným doplňkem vědeckého lékařství, představuje podle mne esenciální podstatu těchto neformálních kolektivně

předávaných praktik, pomocí které se odlišuje od soudobé “alternativní medicíny”, šířené podél odlišných sociálních a kulturních linií.

Na prezentované bakalářské práci je třeba v první řadě nutné ocenit terénní citlivost autorky, díky které se jí podařilo získat badatelský přístup k výpovědím žen praktikujícím “lidové léčitelství”; ta byla zjevně metodologicky opřena o velice kvalitní teoreticko-metodologickou přípravu, které se autorce dostalo v rámci jejího studia sociálních věd na FHS UK (dokladem toho je i kvalitně zpracovaná metodologická část práce). Je to právě tato část práce, která patří k těm nejdůkladněji propracovaným kapitolám textu. Díky autorčině úspěšnému vstupu do relativně esoterického (v obou významech tohoto termínu!) terénu a získání důvěry obou svých klíčových informátorek tak práce přináší celou řadu cenných etnografických dat, které je tak možné využít i v rámci dalších výzkumů. Jedním ze zajímavých zjištění je například předpokládaná kontinuita těchto praktik, kterým se v současnosti věnují i relativně mladé ženy. Dalším kladem práce je pak na poměry dnešních bakalářských prací relativně vyspělá stylistika a kvalitní formální úprava. V celku práce se také odráží entuziasmus autorky, která byla k tématu přivedena jak osobní zkušeností z dětství (kdy byla vyléčena jednou z místních “lidových léčitelek”), tak možností relativně snadného přístupu do terénu, stejně jako částečnou angažovaností, projevující se především v jejím zájmu o budoucnost těchto praktik. Bakalářská práce ale není autoetnografií, ani se nepohybuje směrem k reflexivní etnografii; její celkové nastavení se pohybuje v ryze objektivistickém, “naturalistickém” diskurzu. Její přehlednost (a nastavení v tomto pozitivistickém modu) umocňuje i 15 tabulek s grafy, sumarizujících výsledky dotazníkového výzkumu.

Za potenciálně negativní součást práce lze považovat relativně malý seznam teoretické literatury; především té z oblasti tradiční etnografie i evropské etnologie totiž existuje poměrně značné množství, takže seznámení s ní by autorce rozšířilo historický a kulturní kontext zkoumaného fenoménu – především historizující pasáže a teoretickou diskusi na dané téma by bylo vhodné opřít o větší množství titulů; zcela také absentuje zahraniční odborná literatura. Za další potenciální negativum práce lze považovat její nejobecnější teoretické nastavení, převzaté do značné míry ze starší sekundární literatury, které způsobuje až tvrdošijné autorčino používání jakéhosi pseudoevolucionistického přístupu k tématu, znatelné především v první, teoretické části práce.

I přes výše zmíněné drobné výtky představuje bakalářská práce Lucie Krenželákové podle mého mínění dovedně vystavěný text, který přináší celou řadu cenných etnografických poznatků o tematické oblasti, které se dnešní domácí etnologické/antropologické vědy nijak výrazně nevěnují.

Shrnutí:

Předloženou bakalářskou práci je možné označit za zajímavý a na úrovni absolventských prací akceptovatelný text splňující podmínky pro obhajoby prací této úrovně, který však vykazuje určité rezervy především na poli využití teoretické literatury, jejího kritického hodnocení a interpretace.

Předložený text **doporučuji k obhajobě (hodnocení 2)**.